

*Locale afdeling Theo Lijzen
14-7*

DE TOORTS

42

MAART 1997, 15E JAARGANG

Contactblad van het IVN

afdeling Haarlem en omstreken

*Bladluizen doen het zonder man
Van koffiestroop tot brussels lof
Polder- en watercursus*

IVN ZAKELIJK

"De Toorts" is het contactblad van de IVN afdeling Haarlem en omstreken. Het IVN Vereniging voor natuur- en Milieueducatie is een vereniging van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer natuur en een betere kwaliteit van het milieu. Verspreid over Nederland heeft het IVN ruim 180 afdelingen. Meer dan 16.000 leden zetten zich actief in voor natuur en milieu door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten.

BESTUUR VAN DE AFDELING HAARLEM EN OMSTREKEN

Voorzitter

A.P. Hagens, Soestdijkstraat 30, 2012 KS Haarlem, Tel.023 5312427

Secretaris

Mw. J. de Vries, Zwitserlandstraat 82, 2034 BN Haarlem, Tel.023 5331557

2e secretaris

Vakant

Penningmeester

Mw. C.C. Allaert, Spaarndamseweg 270 rood, 2021 KB Haarlem

Leden:

H.P.J. van Bakel, Brederodelaan 39, 2061 KG Bloemendaal, Tel.023 5393507

Mw. A. Wegman, C.Koetsstraat 58, 2036 AB Haarlem, Tel.023 5352224

Jacq. de Jong, F. Netscherstraat 18, 2024 KS Haarlem, Tel. 023 5254941

Coördinatoren werkgroepen:

Werkgroep Exkursies: Eric van Bakel, Tel. 023 5393507

Werkgroep Publiciteit: Jan Rooymans, Tel. 023 5286186

Werkgroep Groene Winkel: Cock Meijer, Tel. 023 5247437

Werkgroep Kursussen: Anneke Wegman, Tel. 023 5352224

Werkgroep Kinderen: Wil Stumpe, Tel. 023 5374168

Werkgroep Tentoonstellingen: Jacques de Jong, Tel. 023 5254941

Werkgroep "De Toorts": Theo Litjens, Tel. 023 5280173

Werkgroep Lezingen: Jan-Willem van Velzen, Tel. 023 5291207

Jaarbijdrage (Leden en donateurs) f 25,-

Te storten op girorekening 5007954 t.n.v. IVN-afdeling Haarlem en Omstreken.

Leden ontvangen tevens "Mens en natuur" van het landelijk IVN.

Materiaalcoördinator

Annelies Botschuyver, Tel. 023 5317756

Ledenadministratie

Mw. J. de Vries, Zwitserlandstraat 82, 2034 BN Haarlem, Tel. 023 5331557

Redactie van "De Toorts"

Yvonne Beerthuizen, Caroline Dijkman, Jacques de Jong, Theo Litjens

Redactieadres

Jacq. de Jong, F. Netscherstraat 18, 2024 KS Haarlem, Tel. 023 5254941

Distributie van "De Toorts"

Tel. 023 5263735

INHOUD

Bestuursmededeling	4
Polder- en Watercursus	5
Laatste nieuws van de Werkgroep Lezingen	6
Bericht Werkgroep Publiciteit	6
Lokale Agenda 21	7
Breekbare waar	8
De 14e landelijke IVN-Zomerweek	10
Eetbare en/of geneeskrachtige kruiden	11
Kinderhoek	12
Buurtgenoten	14
Van koffiestroop tot Brussels lof	17
Gidsen op 't spoor	18
Wijzigingen ledenbestand	19
Wist u dat...	20
Die gebed van die boom	21
Pieter Vermeulen museum	22

VAN DE REDACTIETAFEL

Een stroom van termen komt bijna dagelijks via de pers, radio en tv op ons af. Termen als ecologie, biologie, biotoop, bioindustrie, milieu, ozonlaag, etc. doen onze trommelvliezen harder trillen en onze ogen knipperen.

Als rechtgeaard natuurliefhebber zult u zich al aardig vertrouwd weten met natuur en milieu, als u het verschil weet tussen een grutto en een tureluur of als u in de duinen wandelt de teunisbloem niet meer verwart met het zeepkruid, of bij een wandeling langs het strand, kijkend naar schelpen, de kleine zwaardschede van zijn grotere neef kunt onderscheiden.

Toch zult u zich stellig hebben afgevraagd, hoe nu al die termen en al die afzonderlijke vormen in de natuur passen in het grote geheel en wat is dat grote geheel dan wel?

Kortgezegd is de vraag: Hoe krijg je zicht op samenhang en wat is daarvan voor de natuur minnende mens de toegevoegde waarde? Een belangrijk deel van de educatieve taak van het IVN wordt behartigd door de werkgroep cursussen. Die werkgroep wil graag aan uitbreiding in de

kennis van leden en donateurs een bijdrage leveren.

Dit moge blijken uit een tweetal activiteiten, waarvan in dit Toorts-nummer gewag wordt gemaakt.

Zo is daar de polder- en watercursus. Waarom, zo vraagt u zich af, moet er water bij de polderwijn. Water is toch de gewoonste zaak van de wereld.

Is dat wel zo! Heeft water niet een veel verstrekkender betekenis voor de samenleving dan bij het dagelijks afspoelen van lijf en leden het geval is.

Er is ook een scholingsavond over

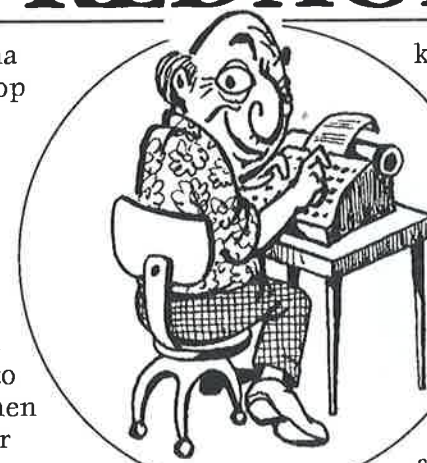
oeverplanten en waterplanten. Ook hier koppeling met water!

Het landelijk IVN heeft voor de komende jaren water als het onderwerp gekozen. Dat komt evenzeer tot uiting in het cursusprogramma voor de IVN-zomerweek, waarvan u in deze Toorts uitgebreid kunt kennisnemen.

Een enthousiast cursusteam heeft recht op enthousiaste cursusteelnemers. Geeft u zich op voor deelname!

Veel succes!

De redactie

Kopij voor het volgende nummer inleveren uiterlijk 1 juli 1997

Heel handig is het voor de redactie als u uw ingezonden werk op een floppy aanlevert (inclusief een uitdraai van uw artikel). Tik de teksten zo eenvoudig mogelijk (platte tekst) d.w.z. maak het niet te mooi! De bewerking ervan is voor de redactie dan nog gemakkelijker.

Zoals u wellicht op onze algemene leden-vergadering heeft vernomen, zijn wij genoodzaakt de contributie en donatie met ingang van heden te verhogen naar f 30,- per jaar. De belangrijkste reden hiervoor is dat de Verenigingsraad van het IVN afgelopen najaar heeft besloten om de afdracht, die elke afdeling aan het Landelijk Bureau moet doen, te verhogen. Per lid moet nu f 17,50 worden afgedragen, dit was f 12,50*. Derhalve ontkomen ook wij als afdeling Haarlem en omstreken er niet aan deze verhoging naar onze leden en donateurs door te voeren. Bij deze Toorts is een acceptgiro met het nieuwe bedrag bijgevoegd.

Het bestuur

* sinds 1987

contrib van f 25 → f 30
 terugkom oefft - miv. 1/1
 over 10 j 15 -
 per j - 2 kwartj

POLDER- EN WATER CURSUS

Scholingscursus voor natuurgidsen en leden met een redelijke basiskennis

In de vorige Toorts werd deze cursus ook aangeboden, maar door een te laag aantal aangemelde cursisten is besloten deze cursus uit te stellen tot september.

Bij nader overleg van de cursuswerk-groep werd ook duidelijk dat met de grote variatie aan onderwerpen het niet mogelijk is in vier avonden het geheel genoeg diepgang te geven. Dus in september wordt de cursus in ieder geval meer dan vier avonden, maar op dit moment is nog niet zeker hoeveel.

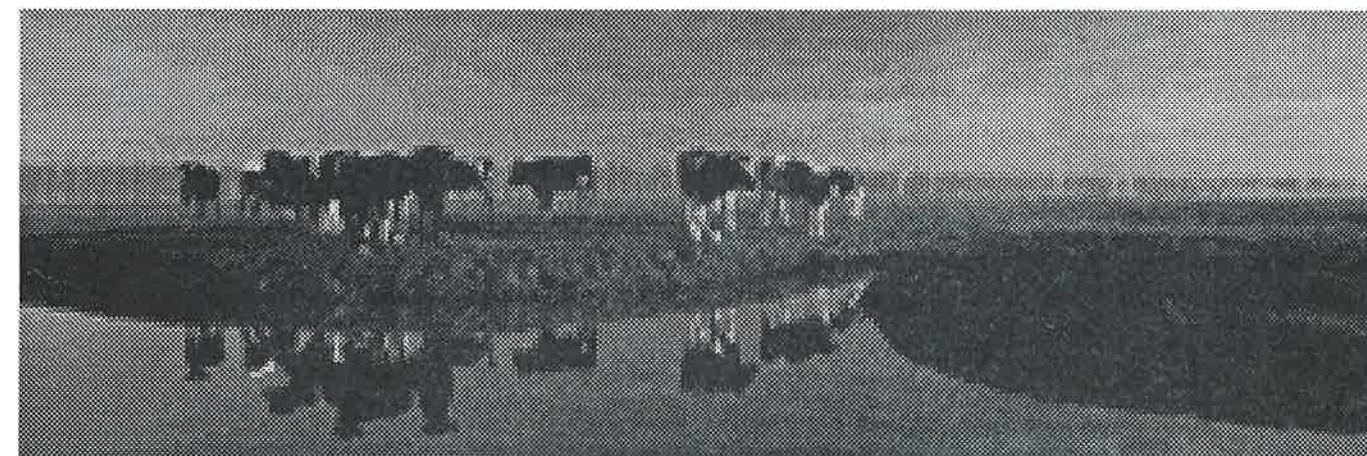
Inhoud:

Een belangrijk doel van de cursus is de cursisten de samenhang van de verschillende elementen te laten ontdekken. Dus de ecologie van de polder. Deze kennis is dan ook weer toe te passen op andere

landschappen. Verder heeft het landelijke IVN voor de komende jaren het thema water als speerpunt uitgekozen, zodat ook dit onderwerp ruim aandacht krijgt in de cursus. En natuurlijk wordt de mens en haar invloed op natuur en milieu niet vergeten. Bijvoorbeeld de mens als boer, als recreant, als planoloog en als consument.

Opgeven:

In het zomernummer van de Toorts komt meer te staan over data, tijden, plaatsen en inhoud. Dan staat er ook vermeld voor wanneer en bij wie je je kan opgeven. Geïnteresseerden kunnen dat ook nu al doorgeven aan Anneke Wegman. Het minimale aantal cursisten is 15 personen.

SCHOLINGSVAVOND OEVERPLANTEN EN WATERPLANTEN

Een onderdeel van de bovenstaande cursus was oever- en waterplanten. Omdat we denken dat dit onderwerp goed van pas komt voor de Spaarnwoudedag, hebben we Kees Langeveld van het KNNV bereid gevonden hier een scholingsavond over te geven. Indien je een water- of oeverplant hebt waarvan je de naam nog niet weet, neem dan een foto en een stukje mee. Kees helpt je dan op weg met het benoemen van de

plant. Verder geeft hij nog tips over hoe je in het veld met dit onderwerp aan de slag kan gaan.

Datum, plaats en tijd:

Donderdag 24 april in het NMCentrum Ter Kleef. Om 19.45 koffie en om 20.00 beginnen we echt. Opgeven is niet nodig, maar vergeet niet deze datum in je agenda te zetten.

LAATSTE NIEUWS VAN DE WERKGROEP LEZINGEN

De laatste nieuwtjes van de Werkgroep Lezingen komen dit maal van de materiaalbeheerder en zijn vrij kort.

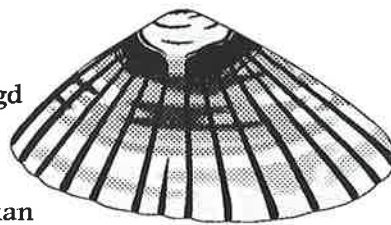
De nieuwe diacollectie die ons is geschonken, waarvan in de vorige Toorts al melding is gemaakt, heeft geheel buiten verwachting een omvang van ruim 2300 dia's. Het uitsorteren hiervan wordt nog een hele klus. Bij de sortering van de eerste dia's uit deze collectie is gebleken dat ze grotendeels van goede kwaliteit zijn.

De schenker van de diacollectie heeft ons onlangs ook verblijd met een schelpencollectie.

Wij vinden dat deze schelpen een goede bestemming moeten krijgen. Zelf denk ik aan een vorm, waardoor de complete collectie op lange termijn meerdere malen te gebruiken is. Met het landelijke thema 'water' voor de deur komt deze nieuwe aanwinst goed van pas.

Ik heb de Werkgroep Tentoonstellingen gevraagd of zij de collectie onder hun hoede willen nemen. Zij zullen dit met elkaar bespreken. Ondertussen kan een ieder die hiervoor een leuk idee heeft of mee wil helpen met de uitvoering zich gerust kenbaar maken.

Dit is niet alleen het 'laatste nieuws', de laatste nieuwtjes, maar ook het laatste nieuws, namelijk het laatste bericht in een lange reeks van artikelen om onze werkgroep bekendheid te geven. Wij mogen ons sinds kort verheugen dat de Werkgroep Lezingen is opgenomen in de onlangs verschenen nieuwe folder van onze afdeling. Ook in het nieuwe welkomspakket zijn wij nu vertegenwoordigd. Maar niet gevreesd, wij blijven u zo nu en dan op de hoogte houden.

Namens de Werkgroep Lezingen,
Annelies Botschuyver

BERICHT WERKGROEP PUBLICITEIT

De werkgroep publiciteit vraagt uw aandacht voor het volgende: aan de coördinator van een excursie wordt vriendelijk verzocht mee te werken aan het invullen van de voorgedrukte evaluatie-formulieren en deze op te sturen middels bijgevoegde enveloppe naar Leo van den Brugge.

Ook het uitdelen van ons activiteiten-programma aan deelnemers die geen IVN lid zijn wordt door de werkgroep zeer op prijs gesteld.

De **evaluatieformulieren** en het **activiteitenprogramma** zijn verkrijgbaar bij Emmy van de Wiel, Trompstraat 51, tel. 023-5246723.

Ziet de desbetreffende coördinator geen kans deze formulieren zelf op te halen, dan stuurt Emmy die op.

E.e.a. is belangrijk om enig inzicht te verkrijgen via welke media-bron de bezoeker op de hoogte was van de activiteit.

Met vriendelijke groet namens werkgroep Publiciteit,
Cock Meijer

Lokale Agenda 21

Recent meldde het Haarlems Dagblad in de rubriek Haarlem en Omgeving dat de Haarlemse Startconferentie "Lokale Agenda 21" had plaatsgevonden onder de kroonluchters van de Gravenzaal. De krant publiceerde een verslag van deze conferentie met het samenvattende oordeel: "Startconferentie levert nog weinig concreets op". Wel een aantal niet of nauwelijks beantwoorde vragen en een lawine aan onsamenhangende suggesties.

Met dit krantenartikel in gedachten ben ik de Toorts van de afgelopen jaren nog eens gaan napluizen over de Lokale Agenda 21 en aanverwante onderwerpen. De oogst viel me best mee. Verdeeld over de periode van augustus 1992 tot en met december 1996 bracht de Toorts een zevental bijdragen over dit onderwerp. Als u ze nog eens wilt nalezen dan verwijs ik u naar de nummers 29, 31, 32, 38, 39, 40 en 41. Met name zou ik willen wijzen op nummer 39 van April 1996, dat eindigt met de volgende oproep:

"Ik hoop, dat dit stukje een reactie oproept bij onze lezers en donateurs en dat deze reactie ook naar de Toorts wordt gestuurd, zodat we in de vereniging een dialoog aangaan voor een beter leefmilieu."

Nou moet ik enerzijds helaas vaststellen dat de redactie nadien, enkele goede uitzonderingen daargelaten, niet met reacties is overstelpt. Anderzijds gebiedt de eerlijkheid te zeggen dat wellicht de verwachtingen onzerzijds wat te hoog gestemd waren. Immers het gaat nu eens niet over kennis van planten, zwammen, mossen, e.d. maar over zaken letterlijk van vitaal belang. Daar komt nog bij, dat vele vraagstukken over het onderwerp: "duurzame samenleving" tamelijk ingewikkeld zijn. Bovendien zijn wij mensen vaak tevreden met het oog en de gedachten te richten op details in hapklare brokken voorgeschoteld.

Veel moeilijker is het om de samenhang in al die

details te leren zien. Dat kost ook ³³meer moeite. Ik denk, dat mensen best wel bereid zijn meer moeite te geven aan het milieu en aan bepaalde zaken, maar dan hebben zij wel recht op goede informatie waarmee zij iets kunnen als om een reactie hunnerzijds wordt gevraagd. Ik kan u zeggen, dat ook al kost het de redactie van de Toorts ook meer moeite, zij gaarne meewerkt aan het verschaffen van gerichte informatie.

Tenslotte behoort het zonder meer tot de educatieve taak van een Vereniging als ons IVN. Door haar werk bewerkstelligt zij meer inzicht in natuur en milieu bij haar leden.

De Toorts redactie heeft dan ook het plan opgevat om een serie artikelen in komende Toorts uitgaven op te nemen waarin een aantal onderwerpen met betrekking tot "de duurzame samenleving" zullen worden behandeld. Het is uiteraard binnen het bestek van de Toorts niet mogelijk op alle onderwerpen uitputtend in te gaan. Er dient een keuze te worden gemaakt. Gedacht wordt aan:

- Nadere uitwerking van het begrip: duurzame samenleving *ontwikkeling*
- Inventarisatie van de daarbij naar voren komende vraagstukken
- Rol van wetenschap en techniek ten nadele maar ook ten voordele van die samenleving
- Rol van de overheid, nationaal en internationaal, provinciaal en stedelijk
- Rol van de burger
- Wat moet door wie worden aangepakt om succes te boeken.

We doen ons best.
Theo Litjens

*1997 Eculooft jaag
nog een paar
mispod*
*Jaarthem: water belang daarvan
van duurzaam samenleving*
keppeling educatie.
*aan de Fred over door
Randy Marshall.*
*aan verandering van
mit. Def. Anneke Meesters
wat doen zij al anders.*

breekbare waar!

Het jaar kent vier seizoenen. In de lente begint de mooiste cyclus van allemaal. Romantiek hangt in de lucht. De vogels leggen hun eitjes. Ze hebben het er maar druk mee. In het vogellichaampje gebeurt heel wat. Maar na het leggen van hun breekbare waar is het proces nog lang niet afgelopen.

Het ei ontstaat in de eierstok en volgt de eileider tot aan de cloaca. Deze weg is niet lang (bij de kip één dag), maar het ei ondergaat veel veranderingen.

De eierstok lijkt in de voortplantingsperiode op een druiventros. Het grote aantal eiblaasjes (follikels) waaruit ze bestaat, bevinden zich in verschillende ontwikkelingsstadia. Van de duizenden eiblaasjes rijpen er jaarlijks maar een paar. Het is steeds de grootste en rijpste folikel die knapt, waardoor een groot ei vrijkomt. Deze trekt naar de trechtervormig verwijde monding van de eileider. In het bovenste deel van de eileider wordt het bevrucht. Dan volgt het zijn weg langs de wanden, die bestaan uit trilhaarepitheel. In het voorste deel wordt het eiwit rond het eigenlijke ei gevormd. In het tweede deel ontstaat het papiermembraan. Verderop wordt opnieuw eiwit aangemaakt, dat door het papiermembraan in het ei doordringt. Tenslotte krijgt het ei zijn schaal. Uiteindelijk maakt de eileider nog een slijmmengsel aan, waardoor het ei het vogellichaam kan verlaten. De schaal heeft een grote hoeveelheid porieën. Hierdoor komt er zuurstof in het ei en kan de kooldioxyde, die in het ei ontstaat, worden uitgescheiden.

De kleur wordt in feite bepaald door twee kleurstoffen: oözyan (galkleurstof) voor de blauw/groene grondkleur en protoporphyrine (bloedkleurstof) voor de vlekken of de eindkleur.

Vogels die geen natuurlijke vijanden hebben of in grote kolonies nestelen, hebben geen schutkleuren op de eieren. Ook holenbroeders leggen meestal witte of effen gekleurde eieren. Bij vogels die open nesten bouwen, zijn de eieren volledig aan de omgeving aangepast. Dit zien we veelal bij onze steltlopers. Eieren kunnen echter ook verkleuren. Zo legt een Fuut blauwachtige eieren. Tijdens het broeden hebben rottende plantendelen in het nest een dusdanige werking op de kleur van de schaal, dat die bruinig wordt.

Het ei kent vier grondvormen: elliptisch, ovaal, spits- en tolvormig. Er bestaan echter veel overgangen en varianten.

In de regel lossen mannetje en wijfje elkaar af tijdens het broeden. In hun verenpak vormt zich dan de zogenaamde 'broedplek'. De veren vallen vanzelf uit of de vogels trekken ze uit, totdat de plek helemaal kaal, of met donsveertjes bedekt is. Zo bereikt de lichaamswarmte van de vogel de eieren beter. De geschikte temperatuur voor het uitbroeden ligt iets lager dan de lichaamstemperatuur van de vogel (38 tot 40°C.). Het regelmatig draaien van de eieren is heel belangrijk. Zo kan de lucht aan alle kanten het ei binnen komen.

Ondertussen groeit het embryo in het ei. De bevruchting is tevens het begin van de discoidale klieving. Klieving betekent zoveel als celdeling van de op de dooier liggende kiemschijf. De door de klieving ontstane cellen scheiden zich in twee lagen: het entoderm (een binnenste meervoudige laag) en het ectoderm (een buitenste enkelvormige laag). Het midden van de kiemschijf lijkt lichter, omdat de celementen losser liggen in deze centrale zone. Rondom liggen de entoderme cellen dichter opeen op de dooier en wekken een donkere indruk. Allereerst ontstaat het chordamesoderm, de vroegste vorm van de latere wervelkolom. Dit wordt ook wel de primitiefstreep genoemd, die belangrijk is bij de vorming van embryonale weefsels. Het dooierzakje heeft als belangrijkste taak het embryo van voedsel te voorzien. Via grote en kleine bloedvaten stroomt het bloed van het embryo ook naar de allerverste delen van de dooierzak. Daar stroomt het door de weefsels die de opgeloste dooier absorberen. Deze opgeloste voedingsstoffen worden door het bloed opgenomen en de bloedvaten voeren dit terug naar het embryo.

Als eerste ontstaan de hersens en het centraal zenuwstelsel. Dit groeit naar achteren verder uit tot het ruggemerg. Daarna volgen de ogen, de gehoorblaasjes, de organen voor de bloedsomloop en het hart. Daarop raakt het embryo los van het dooierzakje en is er alleen nog via de navelstreng mee verbonden. Na vier dagen

broeden zijn reeds de aanleg van vleugels en poten te zien. Naarmate het kopje groeit, gaat het embryo op de linkerzijde liggen. Deze 'draaiing' begint bij de kop en zet zich geleidelijk voort over het hele lichaam. Van lieverlee vervolmaken zich de bloedsomloop en het zenuwstelsel.

Aan het achterste gedeelte van de embryonale darm groeit de allantois. Deze zakt aan de buikzijde uit en omgeeft op het laatst al het wit van het ei en drukt tegen de binnenwand van de eierschaal. Het heeft drie functies: ademhalingsorgaan, bewaarplaats van embryonale urine én zorg voor de opname van het eiwit. De adertjes in de allantoiswand komen in aanraking met de lucht die door de eischalporiën naar binnen dringt. Zij brengen deze zuurstof naar het embryo. Deze bloedvaten nemen het water uit het wit van het ei op en voeren dat óók naar het embryo. De inwendige ruimte van de allantois neemt de urine van het embryo op.

Wanneer het kuiken volgroeid is, is de eierschaal veel dunner geworden dan ze aanvankelijk was. De kalk is gebruikt voor de opbouw van het embryonale skelet.

LITERATUUR

"Nesten en eieren van bekende Europese vogels" - Dr. Jan Hanzák

"Geen twee eieren zijn gelijk" - Dr. Wolfgang Makatsch

Het eiwit is helemaal opgebruikt. Het nog niet opgebruikte restant van de dooier wordt opgenomen in de buik van het kuiken. Dit is vooral voor nestvlinders erg belangrijk. Het dooiergeel vormt een 'noodrantsoen' voor het geval hun ouders niet voldoende voedsel kunnen vinden. Bijvoorbeeld bij barre weersomstandigheden.

Hoewel de schaal al wat dunner is, heeft het kuiken moeite zich er uit te bevrijden. Dit doet het aan de stompe pool van het ei met behulp van zijn eitand. Deze hoornachtige knobbel op de snavel valt enige dagen nadat het jong is uitgekomen, af.

De kuikens zijn te verdelen in twee groepen: nestvlinders (watervogels) en nestblijvers (zangvogels). De eerste groep verlaat zo snel mogelijk het nest en de ouders laten de eischalen gewoon rond het nest liggen. Ouders van nestblijvers verwijderen de eischalen secuur, of eten ze op. De ongecamoufleerde en van binnen lichtgekleurde schalen zouden de belagers kunnen attenderen op de aanwezigheid van jongen. Met alle gevolgen van dien. Tot slot is het zaak de jongen op te voeden. De opbloeiende natuur is er dan inmiddels klaar voor.

Jolanda Giling

jaarringen,
"streepjes codes van de natuur"

3 tot en met 10 augustus

De 14e landelijke IVN - ZOMERWEEK te Wilhelminaoord Drente

De 14e IVN-Zomerweek is er voor de IVN-er die alleen of samen met het gezin, vriend of vriendin een leerzame en gezellige week wil beleven. Men kan een keuze maken uit een natuur- of creatieve bezigheid of alleen op pad gaan. De kinderen hebben hun eigen (leeftijds-)groep. We verblijven in Buitencentrum Wilhelminaoord in Drente. Dit is een rustiek gebouw met verschillende kamers voor 2-4 en 6 personen. Centraal in het gebouw is de eetzaal gelegen, hier zullen wij de bibliotheek inrichten en de cursuspresentaties houden. Er zijn goede sanitaire voorzieningen. Naast het huis een werkruimte waar onderzoek gedaan kan worden. Verder zijn er enkele mooie prehistorische boerderijen en een nagebouwde oven uit de ijzertijd. Deze zullen ook voor het programma gebruikt worden. Op het terrein kunnen wij ook onderzoek doen in de aanwezige heemtuin en moeras. Als het enigszins kan eten wij bij buiten in de boomgaard. De sportievelingen kunnen gebruik maken van het volleybalveld en voetbalveld.

Wilhelminaoord

Wilhelminaoord is als veenkoloniedorp nog net gelegen in Drente, geklemd tussen Friesland en Overijssel, en in de buurt van de Nationale Parken De Weerribben en Dwingelderveld. Van de vroegste bewoners resteren vooral hun begraafplaatsen. Vooral de hunebedden zijn imponerend. Rond 3000 voor Chr. vestigden zich mensen die van veeteelt en akkerbouw leefden. Zij veranderden het landschap: de wouden werden heidevelden. Geologisch en archeologisch treffen we in de directe omgeving een stuwwal van verschillende zandlagen uit de ijstijd.

In de directe omgeving van ons verblijf zijn vennen in de Vledderveld. Rondom het brinkdorp Vledder zijn bomen en houtwallen in. Frederiksoord herbergt de tuinbouwschool. De Coloniehof heeft een tuin met 10.000 jonge fruitbomen. In de omgeving van Wilhelminaoord is afwisselend bosgebied met naald- en loofbos en landerijen. Het gebied wordt doorsneden door fraaie lanen met oude eiken en beuken.

Cursussen

De cursussen in deze week zijn op 4 dagen van 9.30 uur tot ca. 16.30. Ze zijn afgestemd op de streek rondom Wilhelminaoord. Het ligt in de bedoeling cursussen te organiseren met de volgende onderwerpen: 'water', 'geologie', 'bomen en houtwallen', 'landschappen', 'prehistorisch weven', 'tekenen en schilderen', 'de Weerribben' en 'planten en insecten'.

Beheerwerkzaamheden

Door de middelste- en oudste jeugd wordt een ochtend en/of middag besteed aan beheerwerkzaamheden. Voor de volwassenen is een dag gepland waarop men kan inschrijven voor beheerswerk. Doel van deze activiteit is om niet alleen te onderzoeken maar ook zelf actief in en voor de natuur bezig te zijn.

Deelnamekosten

Deelnamekosten zijn inclusief overnachtingen, alle maaltijden, kinderbegeleiding vanaf 4 jaar, cursussen en het avondprogramma. Het huren van een fiets en de drankjes aan de bar dient u zelf te betalen.

volwassenen vanaf 15 jaar en ouder f 385,-

kinderen 7 t/m 14 jaar f 285,-

kinderen 4 t/m 6 jaar f 200,-

Bepalend is de leeftijd bij aanvang van de Zomerweek.

Toeslag van f 20,- voor een 2 persoonskamer, f 30,- voor een 2 persoons met wastafel. (Beiden beperkt aanwezig). Vanaf het 4e gezinslid geldt een korting van 15%. De slaapruidtes zijn voor maximaal 6 personen. Inbegrepen zijn: overnachtingen, maaltijden, koffie, thee, kinderbegeleiding (van 9.30-16.00 uur); cursussen. Het is handig als iedereen de beschikking heeft over een fiets.

Huurprijs f 25,- p.p/week.

Overige voorwaarden, wijze van betaling en informatie vindt u op onze folder en het aanmeldingsformulier.

Wilt u meer weten over deze 14e landelijke IVN - Zomerweek, neem dan contact op met Peter Vessies voor informatie, de folder en een aanmeldingsformulier.

Peter Vessies, De Maren 15, 8584 VN Hemelum Tel. 0514 - 581830

bij geen gehoor:

Guus Cornax, St. Antoniusweg 2, 5684 LX Best Tel. 0499 - 393096

Volksnamen zijn o.m. meibloempje, meizoentje, bleekveldbloempje, paasbloempje, dijkbloempje en verder vele plaatselijke namen als, finneblomke (Friesland), kransje (Kennemerland, Waterland, Zuid-Holland) en, als teken dat niet alleen mensen van het plantje houden, koeiebloem en schapebloem. Het zijn inderdaad allemaal 'lieflijke' namen voor een plantje dat rust en tevredenheid uitstraalt.

In de bloemsymboliek van de middeleeuwen stond het Madeliefje symbool voor de onschuld van het Heilig Kind. Het onderdeel 'made' zou verwant zijn aan het Engelse Meadow (weiland), maar waarschijnlijk is dat 'made' een verbastering van Maagd, de maagd Maria dus.

Volgens de legende zou, tijdens de tocht van Maria en Jozef naar Egypte, overal waar haar tranen vielen, maagde-liefjes zijn gaan groeien.

Plaats: overal in weilanden, langs wegen en akkers. Vanouds hoort het plantje in het gras, getuige de Engelse uitdrukking "Turn one's toes to the daisies", waarmee wij bedoelen: onder de groene zoden liggen. Dit, terwijl het Madeliefje consequent geweerd wordt uit de gladgeschoren Engelse gazons!

Uiterlijk: In het midden van een rozet van kleine, spatelvormige tot stompe blaadjes staan, op het einde van een tamelijk lange, maximaal 15 cm. lange, ronde en onbebladerde bloemsteel, de kleine, stralende, ca. 2 cm. grote bloemhoofdjes. De binnenste schijfbloemen zijn buisvormig en geel van kleur. De buitenste, veel langere straalbloemen zijn wit, aan de rand soms iets roodachtig. Bij regen en nachtelijke kou buigen de bloemhoofdjes om. Dan worden de achterkanten van de straalbloempjes zichtbaar, die rood van kleur zijn. De rode kleurstof zet het licht dat dan op die omgebogen bloemhoofdjes valt, om in warmte. Daardoor reichten de bloemen zich weer bij zonne-

Madeliefje

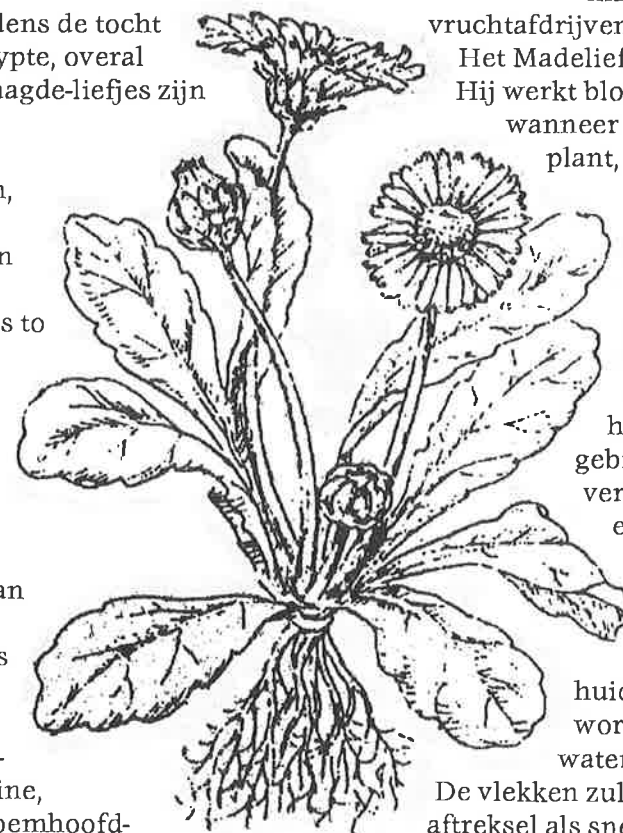
(BELLIS PERENNIS)

Familie: Compositae, of samengesteld bloemigen

'Bellis' betekent: *de liefelijke, de schone, en*

'perennis': *overblijvend.*

Dus het Madeliefje is zoveel als: *'de schone die blijft'.*

vruchtafdrijvende werking zou hebben. Het Madeliefje is goed voor de lever. Hij werkt bloedzuiverend, met name wanneer in het voorjaar de hele plant, dus vanaf de wortelstok tot en met de bloemen, fijngehakt wordt gebruikt door de sla, kruidensoep of kwark. Het is ook een probaat middel bij ontstekingen van de ademhalingsorganen. In de homeopathie wordt de plant gebruikt bij middelen tegen verstuiking, steenpuisten en eczeem.

Recepten: Volgens Lonicus (1564) moet men bij een vlekkerige huid het plantje met wortel(stok) en al in regenwater koken.

De vlekken zullen bij behandeling van dit aftreksel als sneeuw voor de zon verdwijnen...

Bij slechthelende wonden, eczeem en huiduitslag overgiete men twee theelepels drogerij met 1/4 l. kokend water en laat dit 10 min. trekken. De thee kan ook uitwendig gebruikt worden. Dan moeten de omslagen om de wond(en) met deze thee goed nat gemaakt worden.

Jacq. de Jong

schijn en bij het ochtendkrieken. De plant heeft een korte wortelstok, waarmee hij met talrijke uitlopers overwintert.

Bestanddelen:

saponine, looistof, hars, etherische olie, inuline, eiwit, bitterstof, appel-, wijnsteen-, azijn-, en zuringzuur en vette olie.

Geneeskrachtige werking:

De wortelstok bevat zoveel voedslelementen, dat het in het verleden voor Spaanse en Italiaanse boeren een zeer welkom reservevoedsel betekende. Sinds de 15e eeuw is het Madeliefje bekend om zijn geneeskrachtige werking. In de 18e eeuw werd in Duitsland de plant stelselmatig uitgeroeid, omdat hij

Waterdiertjes...

Wanneer de warme voorjaarszon het water verwarmt, maken de dieren zich los uit het wier en de modder op de bodem van de plas. De waterdieren worden steeds actiever als de temperatuur van het water stijgt en in een warm voorjaar zijn er al gauw veel jonge slakken, insecten, kikkervisjes en andere diertjes te vinden.

Voorjaarsbloei

Watervlooien en andere kleine dieren en planten zorgen er voor dat in het voorjaar veel plassen de kleur krijgen van erwtensoep, dit komt door de vroege 'bloei' van de kleine diertjes en plantjes die het voedsel zijn voor de grotere dieren.

Een aquarium of potje met waterdiertjes

Je kunt kleine waterdieren heel goed in een aquarium of potje houden. Muggelarven lijken

misschien vrij saai, maar hun levenscyclus is heel interessant.

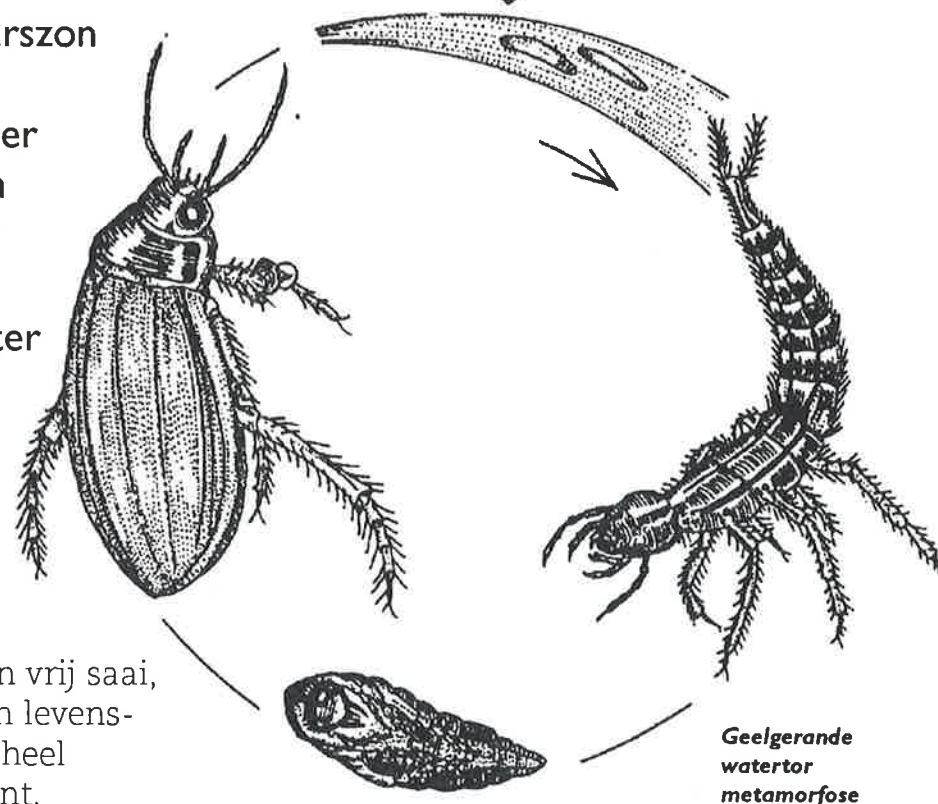
Ook kun je slakken uit eitjes kweken en het gedrag van de volgroeide dieren bestuderen in een kleine bak.

Kokerjuffers en libellenimfen zijn ook goed in een bak te houden, maar doe niet te veel dieren in een pot. Probeer met een schepnet wat diertjes uit een vijver of sloot te vissen, de temperatuur van het water moet ongeveer gelijk zijn aan die van het water waar

ze uit komen. Laat de dieren voorzichtig in het water zakken: ze mogen er niet met een plons worden ingegooit. Doe ook wat stenen en waterplanten in de bak, maar maak deze eerst goed schoon en vooral niet te veel waterplanten anders krijgen de dieren zuurstof gebrek. Zet het aquarium niet in de volle zon. Zorg dat het niet te vol wordt; ook moet je geen kikkervisjes

en libellenimfen bij elkaar doen, want dan is de nimf al snel moddervet en de kikkervisje zijn spoorloos.

Let goed op de dieren en kijk naar hun ontwikkeling. Sommige insecten kennen een stadium als pop, dat is de periode waarin de onvolgroeide larve in rust verkeert en in een volwassen insect verandert.

Geelgerande watertor metamorfose

in het voorjaar

Let op de volgende stadia:

eitje*larve*pop*volgroeid insect
Dit wordt metamorfose genoemd.

Andere insecten kennen geen ruststadium als pop, maar worden geleidelijk volwassen. Tijdens deze groei moeten deze insecten zich van hun huid ontdoen, omdat die niet elastisch is. Elke keer dat een larve zijn huid afwerpt, komt hij een stapje

dichter bij de volwassenheid. Het aantal keren dat dit gebeurt, verschilt per soort. Het onvolgroeide insect wordt gewoonlijk nimf genoemd.

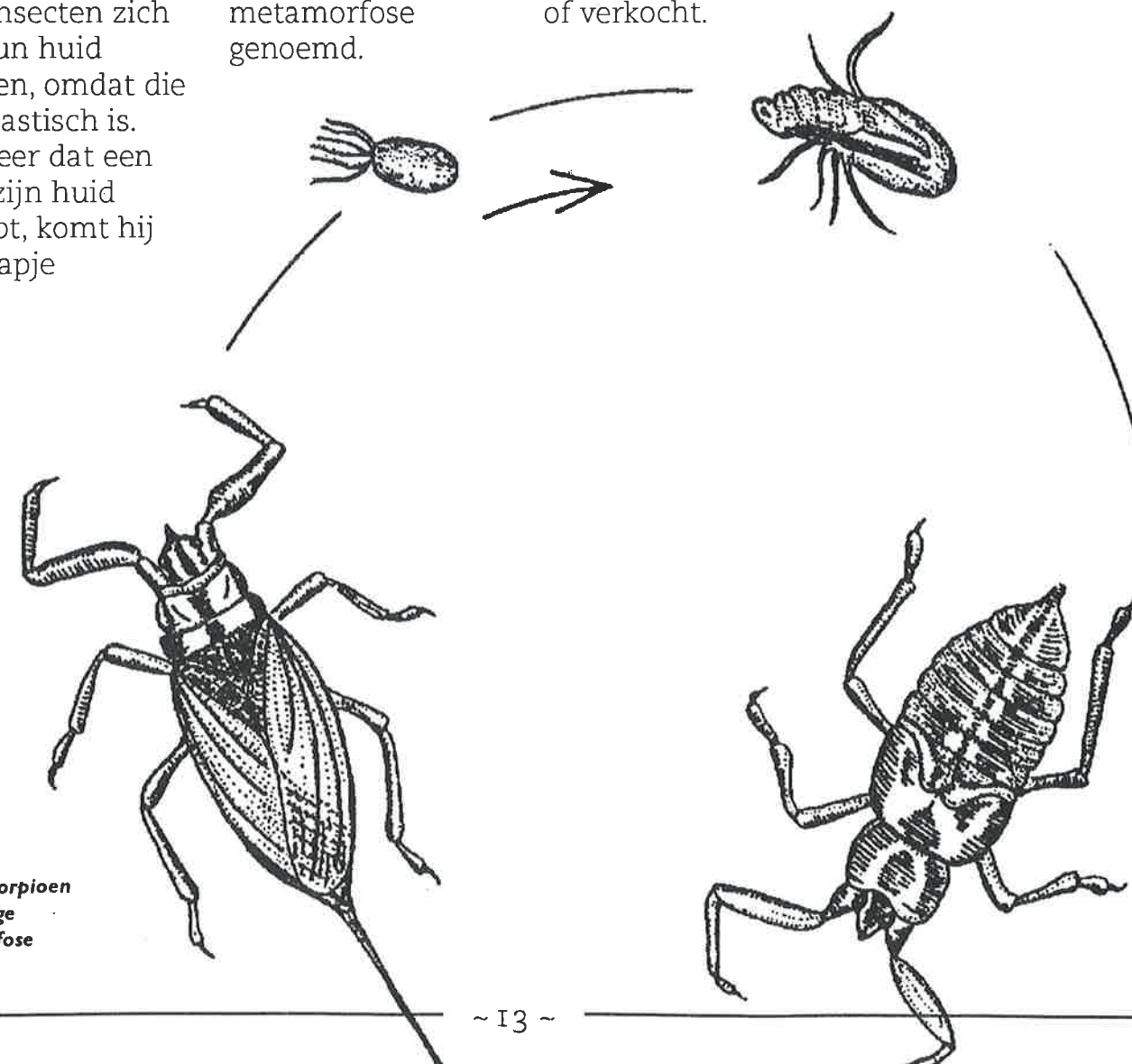
De stadia zijn:

eitje*nimf*volgroeid insect
Dit wordt onvolledige metamorfose genoemd.

Ben je klaar met het bestuderen van de waterdiertjes zet de diertjes dan weer in hun eigen water terug. Veel planten en dieren zijn wettelijk beschermd, waaronder kikkers, padden en salamanders. Deze diersoorten mogen niet worden gedood, bezeerd, gevangen of verkocht.

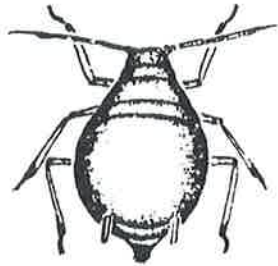
Ook is het verboden de plaatsen waar ze zich schuilhouden te beschadigen of te vernielen.

Elisa Ginton

Waterschorpioen onvolledige metamorfose

Buurtgenoten

BLADLUIZEN

Lenteboden

Het is voorjaar als deze Toorts uitkomt, en in de natuur wordt er uit winterslapen ontwaakt en uit eieren gekropen. Ook de heldin van deze ware historie heeft zich pas uit haar wieg gehesen en is druk doende op jonge sappige plantenstengels. Dit tot genoegen van hongerige lieveheersbeestjes en tot wanhoop van menig tuinbezitter. Haar leven bestaat uit laden en lossen van respectievelijk voedsel en kinderen en in korte tijd zijn haar nakomelingen niet meer te tellen. Ze heeft gekozen voor een zeer ingewikkelde voortplantingsmethode waarbij maagdelijkheid en moederschap moeiteloos samengaan. Verwonder u over het leven van een vraatzuchtige vrouw: de bladluizen.

Bouwplan

Bladluizen zijn er in vele soorten, ieder met hun eigen gebruiken. Wel zijn ze allemaal lid van de orde van de snavelinsekten ofwel Hemiptera. "Onze" bladluizen behoort tot de suborde van de Aphidae, waarvan er ca. 3.000 soorten op aarde voorkomen. Meestal worden ze niet langer dan 3 mm met een plomp, peervormig achterlijf en lange antennen die voorzien zijn van reukzintuigen. Ook hebben ze eenvoudige facetogen. Aan het achterlijf hebben de bladluizen twee buisjes die de vorm van hoorntjes hebben. Hieruit kunnen ze een kleverige wasachtige stof spuiten om belagers tot andere gedachten te brengen en het vege lijf te redden.

Zoals het een insect betaamt heeft het dier zes looppoten die eindigen in hechtblaasjes of klauwtjes. Bladluizen zijn vaak groen, maar ze deinzen er niet voor terug te verschijnen in de varianten zwart, geel, rood en bruin. Ze houden van ingewikkeld, want in een kolonie kunnen verschillend gekleurde dieren voorkomen, afhankelijk van generatie of geslacht.

De dagelijkse beslommeringen

Ondanks hun geringe afmetingen kunnen bladluizen flink huishouden op hun favoriete voedselplanten. Met hun karakteristieke zuigsnuit prikken zij de vaatbundels in bladeren en

stengels aan. Het vocht uit de vaten staat onder druk en stroomt vanzelf door de snuit in de luis. In het sap zitten koolhydraten en eiwitten, en dit laatste heeft de kleine uitzuiger nodig voor de voortplanting. Een beetje bladluizen zet al gauw 20 dochters per dag op de wereld, dus dan is een extraatje altijd welkom. Bladluizen brengen hun dagen voornamelijk zittend door. Hun activiteiten bestaan uit voedsel opnemen, kinderen baren en overvloedige suikers uitscheiden.

Het prille begin

Het lijkt wel of bladluizen uit het niets verschijnen: van de ene op de andere dag hebben zij zich meesteres gemaakt van frisse groene planten. Maar ook een bladluizen heeft een begin, en dat is het nederige ei. Hierin brengt de larve de winter door, intiem genesteld rond de knoppen van haar waardplant.

Zodra in het vroege voorjaar de sapstroom van de plant op gang komt verlaat de larve haar wieg en schuift ze aan tafel. Feilloos weet ze de vaatbundels van de plant te vinden en is op die manier verzekerd van een dagelijkse portie voedsel.

Maagdelijke moeders

Alle bladluizen die uit de wintereieren tevoorschijn komen zijn vrouwtjes en ongevleugeld. Deze dames worden stammoeders genoemd, in sonoor Latijn fundatrices. In hun kleine lijf bieden zij namelijk plaats aan een groot aantal embryo's. Nadat de stamoudste enkele weken heeft besteed aan het zich voeden en een paar keer vervellen begint ze met het baren van haar talrijk kroost.

Alle macht aan de vrouwen

De jongen komen levend ter wereld en zijn hun moeder in miniatuuruitvoering (vivipaar noemen de kenners het baren van dit soort jongen). De stammoeders produceren alleen dochters, die zich rondom ma scharen en hun zuigsnuit in de vaatbundels steken om zich vol te laten lopen. Deze telgen zijn in enkele weken volwassen en worden maagden (virgines) genoemd. Ook zij brengen levende dochters ter wereld, zonder tussenkomst van zoiets ongehoords als een man. Bladluizen planten zich enthousiast en in een verpletterend tempo voort. Ze kunnen de voedselplanten geheel bedekken en deze volledig uitputten.

Op de wieken

Aan het eind van de zomer hebben verschillende generaties maagden een hechte kolonie gevormd. Hierin worden ook gevleugelde bladluizen aangetroffen. Sommige bladluizen brengen hun hele levenscyclus door op dezelfde soort plant, andere willen afhankelijk van het jaargetijde nog wel eens verkassen. Als in de late zomer het voedselaanbod toch minder wordt (de sapdruk in de plant daalt) en de familiebanden iets gaan knellen moeten er maatregelen genomen worden. Voor luizen die trouw zijn aan een enkele plant houdt dit in dat wie kan vliegen een soortgelijke plant zoekt met een fatsoenlijk voedselaanbod.

Er zijn echter ook bladluizen die het anders aanpakken en voor zomer- en wintertijd verschillende waardplanten kiezen. Zo brengt de zwarte bonenluis het grootste deel van het jaar door op de kardinaalsmuts. In de zomer zoeken ze hun zomerwaard op, meestal een sappig weerloos kruidgewas waar culinair genoten kan worden. Pas in de late herfst keert deze soort terug op de kardinaalsmuts.

Het manvolk

Het is laat in de herfst als in de voorheen kerelloze maatschappij een omwenteling plaatsvindt. Na talloze generaties dochters verschijnen er zonen op het toneel, die net als hun zusters gevleugeld zijn. Bij een aantal soorten blijven de heren niet al te lang tussen het vrouwvolk, maar zij vliegen weg naar de winterwaardplant. Ze worden gevolgd of hierin voorgegaan door hun zussen. Deze maagden worden nog eenmaal moeders van ongevleugelde dochters, die zich de attenties van de mannen laten welgevalen en lekker ouderwets aan het paren slaan. Na dit oergebeuren zetten de toekomstige moeders hun eieren af op de plant, boom of struik van hun keuze. Daarna sterven ze, evenals de mannen. Uit de eieren kruipen in het voorjaar talloze dochters: de cyclus is rond.

Kapers op de kust

Nu is het in de natuur niet zo dat de bladluizen zich ongebreideld kunnen voortplanten. Dat zou de aardse fauna niet ten goede komen. Om het evenwicht te bewaren zijn er heel wat dieren op aarde gezet die hun neus niet optrekken voor een maaltje bladluizen. Vogels als de mees en de tjiftjaf werken ze met bekkenvol tegelijk naar binnen. Dan is daar het lieveheersbeestje, dat wel 100 bladluizen per dag soldaat kan maken. Ook de larven van dit insect weten raad met de weerloze luisjes. Zweefvliegen en gaasvliegen blazen ook een partijtje mee en kunnen flinke slachtingen aanrichten. En daar moeten de bladluizen dan tegenop zien te bevallen.

De uitzuigers uitgemolken

Er zijn ook wezens die niet uit zijn op de verdelging van de bladluizen maar die ze juist koesteren: de mieren. Deze zoetkauwen hebben het voorzien op de overvloedige suiker die de bladluizen uitscheiden, de zogenaamde honingdauw. Dit is afkomstig uit de plantensappen. De luis heeft er niets aan en de mieren zijn er wild van. Vraag en aanbod worden zo mooi op elkaar afgestemd. De mier betokkelt het achterlijf van een luis met haar sprieten, en deze reageert door een lekkere druppel suikerwater naar buiten te persen. Zo gebruiken de mieren de luizen als hun stamboekvee, en beide partijen zijn gelukkig met deze regeling.

Klein maar niet fijn

Omdat de bladluizen flink wat schade kan aanrichten zijn mensen daarentegen niet zo gelukkig met haar verschijning. Ze heeft de onhebbelijke gewoonte op allerlei cultuurgewassen neer te strijken en deze vakkundig naar de filistijnen te helpen. Daarbij deinzen ze er niet voor terug het hele zaakje onder de kleverige honingdauw te smeren. De kleine viespeuken kunnen ook een keur aan virusziekten op planten overbrengen. Maar daar zit een bladluizen niet mee. Voor haar geldt alleen overleven. Dat valt niet mee als je aan alle kanten belaagd wordt door mens en dier. Maar het bladluizenmotto is al sinds het Carboon onveranderd: eendracht maakt macht. Zo is het maar net.

Yvonne Beerthuizen

„Het meest probate middel ter bestrijding van
bladluizen is het verwijderen van het blad.”

A.J. van Soest, VU Amsterdam

De titel van dit artikel zal u enigszins verbazen als zou in de Toorts een rubriek voor voedingsadviezen worden geopend. Die verbazing is geheel ten onrechte, want het gaat in dit verhaal eigenlijk om een bekende in het wild voorkomende plant. Hoewel...?

Ik doel hier op de Cichorei, een kloeke plant met een prachtig blauw tot blauw-roze verkleurend bloemdek, met blad gelijkend op dat van de paardebloem. Geen wonder want beide planten behoren tot de familie van de Composieten. Cichorei komt het meeste voor op de rivierveld langs bermen en dijken van grote rivieren. Cichorei houdt het meeste van vast aangetreden bodem (bv. door vee of wagens), die door de zon enigszins is uitgedroogd. De plant stamt uit het Middellandse Zeegebied en hij kwam reeds voor bij de oude Grieken en Romeinen.

De "klassiekers" onder ons kunnen het nalezen in de

Van Koffiestroop tot Brussels Lof

geschriften van Theophrastos en Horatius, die beiden de plant noemen.

Cichorei is al van oudsher een gebruiksplant voor het toepassen als medicijn, evenals bij zijn familielid de Paardebloem (zie het artikel van Jacq. de Jong in de Toorts van april 1995 onder de rubriek "Eetbare en/of geneeskrachtige kruiden").

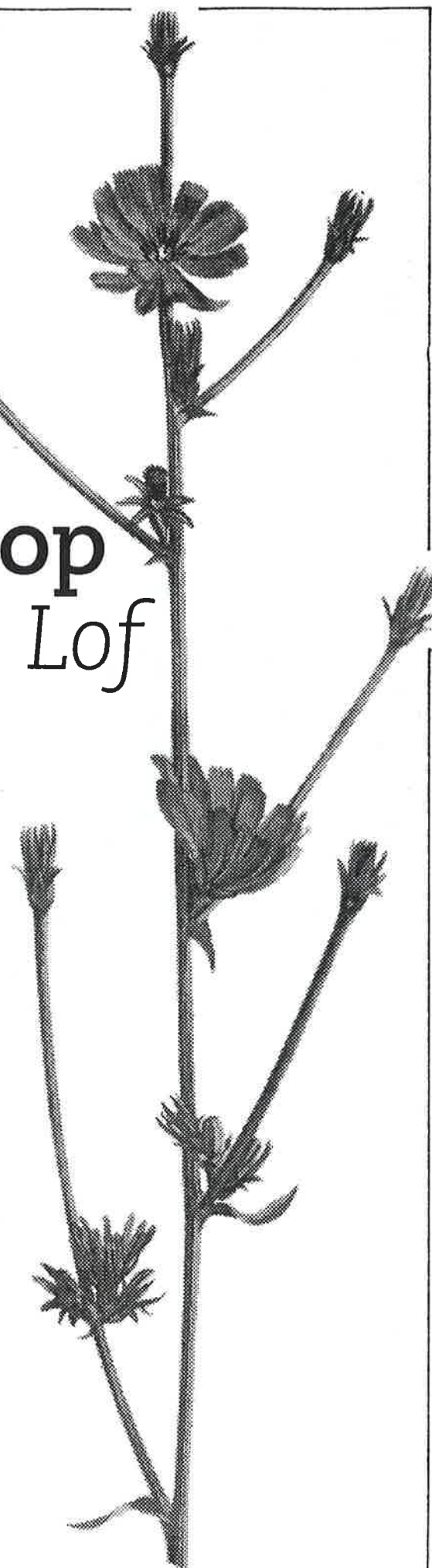
Cichorei heeft twee bekende cultuurvormen, de ene gekweekt om de penwortel, de ander om het blad. Van de geroosterde en gemalen penwortel werd al eeuwen geleden koffie gezet. Velen van ons kennen het nog als Buisman's koffiestroop, dienende als surrogaatkoffie en soms ook als smaakmaker. In onze welvaartsmaatschappij is dit product praktisch verdwenen, volledig overvleugeld door echte koffie.

De andere cultuurvorm is het witlof of Brussels lof. De plant wordt nog veel gekweekt in Belgisch Brabant en is voor die streek een belangrijk exportproduct.

U zult zich afvragen hoe nu die mooie slanke vlezige struiken ontstaan aan een plant met oorspronkelijk groene bladeren. Het antwoord is heel eenvoudig: de planten worden steeds met zand bedekt, waardoor het licht buitengesloten wordt. U weet, waar een plant geen licht ontvangt, is groenvorming uitgesloten. Bedekt met zand groeien de bladeren uit tot een mooie witte vlezige struik. Het is in dit bestek aardig te vermelden dat dergelijke processen als bij witlof worden toegepast, ook in de natuur zonder tussenkomst van de mens optreden.

Een voorbeeld is de zgn. molsla. Molsla is niets anders dan de paardebloem, door mollen bedekt met het zand van de molshoop. Je kunt ze uitgraven en prima als groenten eten. Zo is deze uiteenzetting toch uitgemond in iets voor de mond.

Theo Litjens

Gidsen op 't Spoor

OVER MERELS GESPROKEN...

Een langgerekt tsiili is de waarschuwings-roep van de merel. Zijn soortgenoten gaan bij die roep onmiddellijk in dekking of blijven onbewegelijk zitten. Dieren reageren zonder zichzelf te overtuigen, want dan zou het te laat kunnen zijn! Oorspronkelijk liet de merel deze kreet slechts in de juiste situatie horen, later waarschuwde hij wanneer een andere merel of lijster iets voor z'n neus wegpikte. Tot slot slaan merels zelfs alarm wanneer voedsel wordt verstrekt, zonder een teken van angst nog wel. De andere vogels blijven echter ook nu stil zitten, of gaan in dekking. Op die manier eet de waarschuwende vogel rustig z'n voedsel op. Je zou dit opzettelijk verstrekken van onjuiste informatie ook liegen kunnen noemen! Een leugen om bestwil weliswaar.

Toch is het inzicht in de situatie niet zo zeer ontwikkeld dat de vogel zelf immuun is voor de waarschuwingsroep van andere vogels. Op het vals alarm van anderen gaat onze aanstichter ook braaf in dekking! Overigens, de merels die dit gedrag vertonen, zijn uitsluitend tuin- en stadsmereis, die in nauw contact staan met de mens. Hoe zou dit nu komen? Oorspronkelijk is de merel een vogel van bossen en struikgewas. In een boek uit 1702 staat tend in mede zeer mens uit aanbied de laatste in Europa de gezien en men zeldzame waarnemingsvogels bleef even die in de winter Middellandse Zee

De merel, soms ook naamd, houdt elke nauwkeurig in de snel te pikken worm te voor een specialist men. Merels al gevaarlijk zulke nesten degenen die Jonge merels verlaten hun nest vaak al na 13 De merel is een van de weinige inheemse vogels elk jaar twee broedsels heeft.

Als een merel naar voedsel zoekt is dat vaak Dat geluid wordt veroorzaakt doordat de vogel de gesloten snavel omkeert, met een zijdelingse beweging. Dan wordt het eetbaars, dat is blootgesteld, opgepikt.

Een zingende merel beschikt over zeer veel verschillende strofen. Bijzonder opvallend is dat de merel bepaalde geleerde, dus elders gehoorde strofen in zijn lied inbouwt. Merels zingen ook vaak in de maand oktober, maar dit gezang herinnert nauwelijks aan het luide gefluit in het voorjaar.

Met het vorderen van de leeftijd blijkt bij de mannetjes de kleur van de snavel intensiever te worden. Bij zeer oude vogels is ze zo goed als roodachtig.

H. N. Groeneveld
30 April 1994

Litt: Vogels Natuurlijk (teksten van Prof. Dr. A. Stolk bij miniaturen van Vogels in hun omgeving H. Löhrl/vogels)

~18~

De Hekslootpolder is een veenweidegebied dat zich bevindt tussen Spaarndam en Haarlem-Noord. De Vereniging "Behoud de Hekslootpolder" stelt zich ten doel de Hekslootpolder te behouden als open gebied met behoud en zo mogelijk verbetering van de milieu ecologische waarden.

In verband met het vertrek van onze huidige voorzitter naar het buitenland zijn wij op zoek naar een

Voorzitter m/v

De voorzitter onderschrijft bovenstaande doelstelling, geeft leiding aan het bestuur en ondersteunt en begeleidt de actieve leden binnen de Vereniging. Heeft u interesse? Wij nodigen u dan uit mondeling of schriftelijk te reageren naar ons secretariaat:
**Mevr. M. Kuiper, de Geusplein 2,
2064 WG Spaarndam. Telefoon 023 5382666**

Wijzigingen LEDENBESTAND

Nieuwe leden

Mw. N. Gerritsma
Prins Hendriklaan 15
2051 JA Overveen
tel: 023-5261770

C. Nieman
Prof. Boumanstraat 54
2035 AT Haarlem
tel: 023-5364253

Mw. M. Nijmeijer
Witte Herenstraat 24 G
2011 NW Haarlem
tel: 023-5421643

Adreswijziging
Dhr. B. van Soest (L)
Nieuw:
Acaciastraat 21
2023 PG Haarlem

Nieuwe donateurs

Dhr. C.J. de Groot
Schoener 6
1991 XC Velserbroek
tel: 023-5385291

Mw. A.J. Alberga-Bavinck (D)
Nieuw:
Fazantenlaan 15
2104 BB Heemstede
tel: 023-5288441

Mw. J. v.d. Haak-Breedveld
Prof. v.d. Waalsstraat 32
2014 EG Haarlem
tel: 023-5243383

....vlinders nog kunnen blijven functioneren als ze al meer dan 50% van hun vleugeloppervlak hebben moeten prijsgeven aan vijandelijke (vogel)aanvallen?

....de grootste, ooit door mensenogen waargenomen sprinkhanenzwerm werd geschat op 250 miljard exemplaren en een gemiddelde lengte had van 3000 km.?

....de legende van de vos die, door zich dood te houden, vogeltjes vangt, wáár is? Er zijn al uit de 14e eeuw afbeeldingen bekend van dit fenomeen, maar in 1961 slaagde een Russische filmer er in om zo'n gebeurtenis op film vast te leggen.

....zeevogels zeewater kunnen drinken? Het teveel aan zout wordt afgevoerd via zoutklieren die bovenaan de snavel zitten.

....sommige vlinders, zoals het zandoogje, hun eitjes tijdens de vlucht werpen en dus niet eerst een goede waardplaats opzoeken?

....de staart die een aangevallen hagedis afwerpt, nog een poosje blijft na-kronkelen? Zo wordt de aandacht van de aanvaller van het eigenlijke prooidier afgeleid, waardoor deze kans krijgt te ontsnappen.

....onder rupsen veel kanibalisme voorkomt? Zo wordt in tijden van overbevolking hun aantal gereguleerd.

....omdat vogels een hoge lichaamstemperatuur hebben, ze voortdurend voor een goed isolerende luchtlag tussen hun veren moeten zorgen? Daarvoor is een regelmatige poetsbeurt noodzakelijk.

....poetsen met olie uit de olieklier, naast het waterafstotend maken van de verenlaag, ook dient voor de aanmaak van vitamine D? Die komt vrij als de olie in aanraking met het zonlicht komt.

DIE GEBED VAN DIE BOOM

Wanneer u by my verbystap
sonder om my raak te sien
of dalk my takkies ongemerk kneus,
dan vra ek vriendelik;
Wag 'n bietjie en staan eers stil
Dis ek wat in koue winternagte
ou haard verwarm:
dis my vriendelike koeltes wat jou
teen die snikhete laaf;
dis my sappige vrugte wat jou op
jou reis verkwik en jou dors les.

Ek is die balk wat die dak oor jou hoof vashou
ek is die blad op jou tafel
ek is die bed waarop jy rus;
ek is die hout van jou boot,
en die handvatsel van jou gereedskap...
Uit my kom die brood wat voed
en die blom vol kleur en geur.

Ek is die deur van jou woning,
die hout van jou wiegie
en die kis van jou graf.

Uit my is eenmaal balke gekap
waarmee 'n Kruis gemaak is,
Ek was die hout van Gods Altaar vir Sy Seun,
Die hout wat 'n brug geword het.

Uit my stamme, gebreek en fyngemaal deur sy meule,
Kom papier, ook die papier van die Boek van God;
Oor my staan die boodskap van hoop, lewe geskrywe
My blare is tot genesing van die Nasies (Openbaring 22:2)

Ek vra daarom:

MOET MY NIE BESKADIG OF VERGEET NIE,
KNIEL LIEWER BY MY EN DANK GOD VIR MY!

PERSBERICHT

NAAR DE HAAIEN !

Van 17 maart t/m 24 september 1997 is er in het Pieter Vermeulen Museum te IJmuiden een tentoonstelling "Naar de haaien" te zien.

De tentoonstelling geeft antwoord op vragen als: "Hoe gevaarlijk zijn haaien nu echt?", "Hoe leven ze eigenlijk?" en "Komen er ook gevaarlijke haaien bij ons in de Noordzee voor?"

Via een schaarsverlichte "Onderwatergrot" treedt de bezoeker binnen in de leefwereld van de haai. Angstaanjagende geluiden verhogen de onheilspellende sfeer. Zo nu en dan "zwemt" een haai voorbij.

Veel mensen haten en vrezen haaien, terwijl deze dieren in werkelijkheid slechts zelden mensen aanvallen. Het omgekeerde vindt vaker plaats: er wordt veel op deze roofvissen gejaagd, waardoor een aantal soorten in hun voortbestaan wordt bedreigd. Bovendien bestaan er veel niet-gevaarlijke haaiensoorten. Door middel van informatiepanelen, modellen van haaien en een CD-i opstelling probeert de expositie een aantal vooroordelen rond haaien weg te nemen. Er is ook een diapresentatie met als thema: "Dreigende haaien of haaien bedreigd?"

Deze fraai vormgegeven en informatieve tentoonstelling is gemaakt door het Natuurmuseum Groningen en is geschikt voor een breed publiek vanaf acht jaar. Voor kinderen is er een speurtocht door de tentoonstelling en op 1, 2 en 3 april (tijdens de paasvakantie) zijn er 's middags speciale activiteiten voor de jeugd. Voor het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs zijn er werkbladen op verschillende niveau's.

Pieter Vermeulen Museum	Entree:	Volwassenen	f 2,50
Moerbergplantsoen 20		Kind (5 t/m 12 jr)	f 1,50
1972 XG IJmuiden		CJP, 65+	f 1,50
tel. 0255-536726		MJK, vriend	gratis
	Geopend:	Maandag t/m vrijdag	9.30 - 17.00 uur.
		Eerste zondag maand	11.00 - 17.00 uur.

Bij deelname aan onze activiteiten zijn de volgende bepalingen van toepassing, tenzij nadrukkelijk anders vermeld:

- Deelname is gratis, voor eventuele toegangskaarten dient men zelf te zorgen.
- Vooraf aanmelden is niet nodig, tenzij anders staat aangegeven.
- De activiteiten gaan altijd door.
- Het meenemen van honden is niet toegestaan.

Om parkeeroverlast op de terreinen te voorkomen, wordt men verzocht om gebruik te maken van de fiets of het openbaar vervoer.

Voor informatie over het openbaar vervoer kunt u bellen: 06 9292. Kosten f 0,50 per minuut.

De tocht wordt tweemaal onderbroken voor een koffie- en een lunchpauze. Vertrek: 8.00 uur, fietsenstalling van het NS-station Haarlem aan het Stationsplein; voor wie op eigen gelegenheid komt: 8.30 uur, parkeerplaats bij de Oeverlanden, Veerweg, Haarlem. Deelname na aanmelding bij het Noordhollands Landschap, 0251-659696. Na aanmelding krijgt men het volledige programma thuis gestuurd met daarbij informatie over onder meer huur/reservering van fietsen. Deelname is gratis, gemaakte kosten (fietshuur en consumpties) zijn voor eigen rekening.

Excursie eetbare/geneeskrachtige kruiden Woensdag 14 mei.

Veerplas, Recreatieschap Spaarnwoude.
Vertrek: 19.00 uur, parkeerplaats Oude Weg, Haarlem. Duur: 2 uur.
Deelname na aanmelding bij: Yneke Bettink, 023-5254995.

Vogelexcursie, Leyduin/Vinkenduin/Oud Woestduin Vrijdag 16 mei.

I.s.m. de Stichting Het Noordhollands Landschap. Vertrek: 19.00 uur, parkeerplaats Leyweg 2, Vogelenzang. Duur: 2 uur. Kijker meenemen. Na afloop is er gelegenheid om in de schemering naar de balts van de Houtsnip te kijken. Deelname na aanmelding bij het Noordhollands Landschap, 0251-659696.

Excursie Eendenkooi Vijfhuizen Vrijdag 23 mei.

Kooiker Stokman geeft zijn geheimen prijs in deze traditioneel Hollandse vanginrichting. Vertrek: 20.00 uur, oprit naar de kooi, Kromme Spieringweg 355, Vijfhuizen. Duur: ruim 1 uur. Deelname na aanmelding bij Eric van Bakel, 023-5393507. Maximaal 15 deelnemers.

Excursie Zeedorpenlandschap, Kostverlorenpark Woensdag 4 juni.

Vertrek: 19.30 uur, ingang Quarles v. Uffordlaan, Zandvoort.
Duur: 2 uur. Informatie: Roelof Boddaert, 023-5717773.

Op pad met 't IVN: Vogels tussen stad en dorp Zondag 8 juni.

Dit weekend, met IVN oppad-activiteiten in heel het land, is het thema voor de laatste maal Natuur in Stad en Dorp (NISED).

De afdeling Haarlem e.o. gaat op pad in de Groene Zoom, tussen de hoogbouw van Haarlem en het landelijk gebied van de Haarlemmermeer. Een zoom met een grote variatie aan leefgebieden dus ook veel soorten vogels. Een waardevolle zoom, die behouden moet blijven.

Vertrek: 10.00 uur, Schalkerterf, Bernadottelaan, Haarlem.
Duur: 2 uur. Kijker meenemen.
Informatie: Anneke Wegman, 023-5352224.

Excursie Bloemen en hun Bezoekers, Groene Zoom Zondag 15 juni.

Vertrek: 12.00 uur, Schalkerterf, Bernadottelaan, Haarlem. Duur: 2 uur.
Informatie: Dik Vonk, 023-5254140.

Vlinderexcursie, Middenduyn Zondag 10 augustus

I.s.m. Dagvlinderwerkgroep KNNV.
Vertrek: 11.00 uur, ingang Duinlustweg, Overveen.
Duur: 2 uur. Informatie: Cock Meijer, 023-5247437.

Rondleiding Heemtuin Hillegom Zondag 24 augustus

I.s.m. KNNV. Vertrek: 14.00 uur, ingang Couperuswende, Elsbroek, Hillegom.
Duur: 1,5 uur. Informatie: Martin Daalmeijer, 023-5333909.

Paddestoelen in Leyduin Zondag 14 september

I.s.m. het Noordhollands Landschap en het KNNV.
Het programma wordt bekend gemaakt in de augustuseditie van de Toorts.
Informatie: Leo van der Brugge 023-5261584.

Activiteitenprogramma

Voorjaar/Zomer 1997

Vereniging voor Natuur- en Milieuedukatie, afdeling Haarlem en omstreken
Secretariaat: Mw. J. de Vries, Tel. 023 5331557

Stinzenplantenmiddag Thijsses Hof

Maandag 31 maart / 2de Paasdag

Van 12.00 tot 15.00 uur kan men op eigen gelegenheid wandelen in de hof.

IVN-gidsen geven onderweg uitleg over de gevarieerde stinzenflora.

Verspreid over de middag zijn er dialezingen van 20 minuten. De aanvangstijden worden ter plaatse aangegeven. Tevens is de Groene Winkel van het IVN aanwezig.

Ingang Thijsses Hof: Mollaan (achter het pannenkoekenhuisje), Bloemendaal.

Informatie: Theo Litjens, 023-5280173.

Weidevogelexcursie Hekslootpolder

Zondag 6 april.

I.s.m. Vereniging Behoud de Hekslootpolder en Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.

Vertrek: 8.00 uur, info-paneel hoek Spaarndamseweg/Vondelweg, Haarlem.

Duur: 2,5 uur. Kijker meenemen. Denk om warme kleding.

Informatie: Roelof Boddaert, 023-5717773.

Lezing "Bomen in de Haarlemmerhout"

Woensdag 9 april.

NMC ter Kleef, Kleverlaan 9, Haarlem. Aanvang: 20.00 uur.

Informatie: Dik Vonk, 023-5254140.

Excursie "Bomen in de Haarlemmerhout"

Zaterdag 19 april.

Vertrek: 11.00 uur, Restaurant Dreefzicht, Fonteinlaan, Haarlem. Duur: 1,5 uur.

Tevens is er een kinderexcursie voor kinderen van 4 t/m 10 jaar.

Ouders gaan niet mee! Deze excursie start en eindigt op dezelfde tijden als bovenstaande excursie. Informatie: Dik Vonk, 023-5254140.

Voorjaarswandeling Middenduin.

Woensdag 23 april.

Vertrek: 19.00 uur, ingang Duinlustweg, Overveen. Duur 2 uur.

Informatie: Leo van der Brugge, 023-5261584.

Weidevogelexcursie, Hekslootpolder

Zondag 4 mei.

I.s.m. Vereniging Behoud de Hekslootpolder en Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.

Vertrek: 8.00 uur, info-paneel hoek Spaarndamseweg/Vondelweg, Haarlem.

Duur: 2,5 uur. Kijker meenemen.

Informatie: Fred Hagens, 023-5312427.

Fietstocht Spaarnwoude, in plaats van Spaarnwoudedag

Donderdag 8 mei / Hemelvaartsdag.

I.s.m. de Stichting Het Noordhollands Landschap.

Dagvullende fietstocht door het 1000 jaar oude veenweidegebied Dijkland en langs de voormalige kustlijn van het IJ. Bezocht worden o.m.:

- De Oeverlanden van de Liede, met aandacht voor weide- en watervogels (o.a. Bruine Kiekendief en Blauwborst) en zeldzame veenheidevegetatie in het gelijknamige natuurreservaat van het Noordhollands Landschap.
- Watermolen De Veer.
- De positie van Spaarndam, onderdeel van de Stelling van Amsterdam, met een bezoek aan Fort Bezuiden Spaarndam.
- De Houtrakbeemden, recent aangelegd moeras op de voormalige kustlijn langs de Inlaagpolder. Broed- en pleisterplaats voor veel watervogels (o.a. Lepelaar, Zomertaling, Kluut en Kleine Plevier).

Rondleidingen Thijsses Hof

Georganiseerd door medewerkers van de Hof en gidsen van het IVN.

Iedere eerste zondag van de maanden april t/m oktober.

Aanvang: 14.00 uur.

Ingang: Mollaan (achter het Pannenkoekenhuisje), Bloemendaal.